

NOVI ROD

LETNIK 3.

JUNIJ 1923.

VSEBINA 6. ZVEZKA:

Ksaver Meško: KMET — KRALJ (Pesem)	Stran 81
Fr. Milčinski: JUNAŠTVO: 7. Poteka rok. (Ilustriral M. Gaspari.)	„ 82
Stano Kosovel: GUGALNICA	„ 84
Vladimir Levstik: O GODČEVEM JANKU, LESENEM KONJU IN UKLETI KRALJICI. (Ilustriral A. Černigoj.)	„ 87
MARKO POHLIN (1735—1801) (z lesorezom M. Maliča) . .	„ 92
ZRNCA	„ 93
KOTIČEK MALIH	„ 95

Naslovna stran je narisal A. Černigoj.

Novi rod izhaja prve dni vsakega šolskega meseca ter slane na leto 10 L; za pol leta 5 L; za četrt leta 2:50 L; posamezne številke so po 1 L. V inozemstvo 12 L letno. — Odgovorni urednik: Josip Ribičič. — Uredništvo se nahaja v Trstu, ulica Fabio Severo 25. - Uprava: „Novi Rod“, Trieste - San Giovanni, Casella postale.

Last in založba „Zveze slovanskih učiteljskih društev“ v Trstu.

Tisk tiskarne „Edinosti“ v Trstu.

Kmet — kralj.

Gospod res nisem ko tisti, ki v mesli
ves božji dan se sprehajajo,
brez dela in brez koristi na cesti
dolgčas in zijala prodajajo,
a vendar gospod sem, gospod! mogočnejši:
gospod na svoji lastni posesti.

In kralj sem na svoji lastni grudi
od mnogih kronanih kraljev srečnejši.
Če čita človek o kraljih, se čudi,
kako so mnoge sramotno izdali,
iz njegove lastne dežele pregnali —
a meni je zemlja vdana in zvesta
ko najzvestejša mlada nevesta.

Res, pride uima kdaj, toča z biči
raztepe mi polje, vso žetev uniči,
a zemlja mi vendar zvesta ostane,
čez leto, čez pol od boleznih vstane
in zopet rodi, bogato rodi,
in mene in moje drage redi.

Ne menjam s kralji, ne menjam z meščani,
na zemlji očetov kmet ostani,
tu delaj, tu trpi, tu se raduj,
na svoji zemlji kraljuj in caruj!

Ksaver Meško

FRAN MILČINSKI:

Junaštvo.

7. Poteka rok.

Trideset dni se je nagibalo h koncu. Iz širne zemlje so v boriški grad na brzih krilih priletale vesti, kako hodijo sužnji od mesta do mesta, od gradu do gradu in iščejo boriškemu banu junaka za mejdan — zastonj sta jim pot in trud! Zadovoljen je bil ban. Neučakan pa je čakal ban vesti tudi še o Mihajlu, kako se mu je unesla zoprna oholost, toda od one strani Kolpe ni bilo poročil in jih ni bilo.

Potekal je predzadnji dan roka, postavljenega tridesetim sužnjem, in se jih je vrnila polovica, ona, ki je bila krenila proti solncu. Naletela je bana na dvorišču, tužna se mu je poklonila, tužna se je obrnila zopet v temnico. Ni bila našla junaka, da bi se hotel meriti z boriškim banom niti ni upala, da so ga našli tovariši, ki jim je bila odločena pot za solncem. Obupali so, obupani so se vdali v svojo žalostno usodo.

Ob svetlem oknu grajske dvorane je stala banova sestra. Z rosnim očesom je gledala za sužnji, ki so se počasi gubili pod temne oboke, z zadnjimi pogledi se poslavljali od zlatega solnca in sinjega neba. Hudo ji je bilo pri srcu, rada bi jim bila pomagala, zastonj so ji misli iskale rešilne poti za nesrečnike. V dno duše ji je mrzelo nečloveštvo bratovo in se je ogibala brata. Ne besede mu ni bila dala in ne več pogleda od onega dne, ko je Mihajla bil ocenil z odkupnino nezaslišano.

Po kameniti veži so zapeli trdi banovi koraki, uzrl je ban sestro pri oknu, obstal je na pragu, prešerno se zasmeljal v dvorano. «Hoj, sestra, devojka ponosna! Ali se je obnesla moja beseda, da ga ni, kateri se bi drznil, da se mi postavi na mejdan? Brez boja mi ostaje slava najboljšega junaka v plemeniti naši zemlji!»

Sestra Roža se ni ganila pri oknu. Bolele so jo bratove besede, gnevil jo je njegov grohot: brat ne vidi obupanih sužnjev, le svojo slavo gleda — sužnji ječé, ban se smeje!

Ban je stopil bliže. Resnejša mu je postala beseda, prijaznejši mu je zvenel glas. «Kaj se mi huduješ, sestra? Mar ti nisem obljubil, da izpustim vseh trideset sužnjev brez pare dinarjev, čeprav se mi vrnejo sami in brez junaka za mejdan? Mar ne veruješ bratovi besedi?» Plosknil je z roko v roko in zaklical je v vežo: «Ječar!»

Prihital je ječar in ban mu je ukazal: «Postrezi sužnjem z jedačo in pijačo in jim razglasi, da bodo veseli: ako se mi postavi junak na mejdan ali ne, — prosti bodo brez pare dinarjev, čim se vrnejo še drugi sužnji in poteče rok!»

Ječar je pospešil svoj korak, iz temnice v okroglem stolpu je skoro zavriskala radost.

Sestra Roža se je obrnila od okna; uprla je oči v brata in tresle so se ji ustne: «In Mihajlo? In krvava odkupnina Mihajlova?»

Vprašanje je zbudilo bana. «Pri srcu ti je medli junak od one strani Kolpe, to vem. Ali se bo zdajci pokazalo, kakšen je v resnici junak on, ki je tajil junaštvo boriškega bana. Predrzen je bil, za predrznost sem ga kaznoval. Bahal se je, kako ga ljubijo pobratimi: vse bi dali zanj, še desno roko od rame. Lagal je. Zahtevane odkupnine ne bodo dali! Junak se ne laže! In če ni lagal in jo bodo dali, ni vreden svojih pobratimov in ni junak, ker se ni ubranil njihovih žrtev: domačih svetinj in roke od rame. Tako ga bo bila lastna beseda! To je tvoj Mihajlo!»

«Ni moj Mihajlo! Ali je človek in po Bogu moj brat, po Bogu tvoj brat. Ni se ponašal z junaštvom, vendar čutim in vem, za krvavo tvojo odkupnino pobratimov ne bo vprašal.»

Kipele so besede sestri Roži iz srca in iz ust, bliskale so ji oči.

Bana je grabila jeza, kako mu oporeka sestra; osoren mu je postal glas: «Brez odkupnine ga čaka temnica!»

«O da se ti ne vrne v boriški grad!» je vzkliknila sestra.

«Izpuščen je na vero!»

«Vere ni za krvoločnost in nasilje in greh!»

Boriški ban se je razburil. Z obema pestema je udaril po mizi, da je zahreščal les in se je plošča nalomila. Kričal je: «Ako ni možak in ne velja njegova moška beseda, mi jamči zanj vseh trideset sužnjev. Ječar, kje si?» Razlegal se je banov glas po obokanih vežah. Po stopnicah je prisopihal ječar. «Čuj me, ječar! Povej sužnjem v kamenitem stolpu, naj ne vriskajo prezgodaj! Junak za mejdan jim je odpuščen. Ali mi jamčijo s svojo glavo za Mihajla. Ako Mihajlu poteče rok in ne pošlje odkupnine niti se ne vrne, vsem sužnjem v kamenitem stolpu odlete glave. Tako mi Boga in svete vere!»

Devojka Roža je poslušala novo kruto misel banovo in je prebledela in zatrepetala. Zaječala je: «Krvnik! Groza me je, da sem sestra takega brata, nesrečen je sin, ki takega ima očeta!» Komaj so jo nesle noge, ko se je žurila mimo bana iz dvorane.

Iz temnice v stolpu se je oglasil krik in jok; nenadni banov srd je nesrečnikom ujetim, prijazne upe izprevrgel v grozečo smrt.

Baš tisti čas je bil dospel Mihajlo v beli Borič, da vrne svojo mlado glavo banu v sužnost.

Krik in jok iz temnice sta bila prva, ki sta ga pozdravila, ko je preko mostu stopal v grajsko dvorišče. Stisnil je zobe in povetil je glavo. Krenil je svoj korak po stopnicah navzgor, da poišče bana.

V veži je srečal devojko Rožo, bežečo iz dvorane. Poklonil se ji je brez besede, komaj da je dvignil pogled, in je šel mimo.

Devojki Roži pa je šinila kri v blede lice, postala je in poslušala.

Mihajlo je stopil v dvorano, stal je pred banom.

Zavzel se je ban, molčé sta se gledala. Potem je vprašal ban in miren in mrzel mu je bil glas: «Kaj mi prinašaš, ali odkupnino ali glavo?»

Mihajlo je zrl banu v oko in mu odgovoril: «Ko si bil junak ti, da si tako zahteval odkupnino, jaz nisem bil junak, da bi jo iskal od pobratimov. Poslovil sem se od majke in od doma — za ta rok ti bodi hvala! Evo ti mojo glavo!»

«Ob njo boš, čim poteče rok, ki sem ti ga določil. Pot v temnico poznaš, ni treba, da ti jo kaže ječar.»

Okrenil se je ban k oknu, obrnil se je suženj, da se vrne v temnico.

Zunaj je stala devojka Roža, iz oči so ji lile neme solze. Z eno roko si je pokrivala lice, drugo je nudila Mihajlu.

Poljubil je drhtečo roko in šel v temnico.

STANO KOSOVEL:

Gugalnica.

Razbohotili so se kostanji. Cvetje je pogledovalo izza prijetno zelenih listov košatih vrhov in vej v obliki belih in rdečkastih stolpičev. Povsod se je razgaljala pomlad: na vrtu, ob cesti, na polju. Zapregel je kmet voličke pred plug in ga peljal na njivo; v polju pa je stal sredi črnih brazd sejalec in metal z vevnico okolu sebe zrnje.

Rumeni dom, stavba ob široki, beli cesti, je ždel mrtev in pust. Za njegovim neprijaznim hrbtom pa je zelenel preroben sosedov vrt. Gledal je v dolgočasna dvoriščna okna rumenega doma, kjer sem preživljal detinstvo, tako vablivo, da se mu ni moglo odtegniti moje oko. Neprene-

homa sem se oziral navzdol, v kronezelenih kostanjev, med katere je rastla gugalnica, gonilna sila mojega tedanjega hrepenenja.

Zabave na gugalnici dotlej še nisem bil deležen. Še bolj me je zato podžgalo hrepenenje, ko se zagledal okolu stebričev in vrvi gručo razposajenih otrok. Gledal sem jih, in želja po gugalnici je rastla v meni kakor ogenj. Dolgo sem ugibal, kaj naj storim; naposled sem si izprosil dovoljenje, da smem med otroke.

Ah, zdelo se mi je, da mi rasto peroti. Predolga mi je bila cesta; in smuknil sem na dvorišče, kjer sem se popel na zid. Predno sem se zavel, sem že bil na tleh. Preril sem se skozi leskovje, ki je rastlo na meji, stopil dalje in se pomešal med otroke.

Na vrtu je bila zbrana kopica gospodov in gospá; pozdravil sem jih ter se jim ponudil za pomočnika pri kolebanju dece. Sprejeli so mojo ponudbo. Tako mi je bila pot do gugalnice prosta.

Popoldanske sence kostanjev in drugih dreves so prijetno hladile. Vrt je bil poln prešernega veselja in vonjajočega cvetja. Gospodje z gospemi so sedeli v uti nad igriščem; otroci so se zabavali v skupinah kakor sem jih bil porazdelil. Smeh, kakor srebro zvonec, je odmeval od povsodi; in meni se je zdelo, da se je pomlad, prostost, ptičje petje, dobra volja in ne vem še kaj zililo v eno samo pesem, ki bo zvenela vekomaj.

Otroci so se žogali, vozili kamenčke in zemljo v majhnih samokolnicah in rajali v razposajenem kolu. Ko se je zvečerilo, so jeli popuščati igre in spravljeni svoje igrače. Družine so polagoma odhajale. Kdo se je tega odhajanja bolj veselil nego jaz! Mojemu hrepenenju sem nameraval zadostiti šele tedaj ko odidejo vsi, da me ne bo motil nihče.

Najdalje od vseh je ostala na vrtu plašljiva gospa. Obraz ji je bil naguban in roke so se ji tresle. Njene nepogumne oči mi niso bile povšeči. Pravkar je zavijala svoje pletivo v časniški papir; opazoval sem jo in si natihoma želel, da bi čimprej izginila še ona.

Poleg mene je stal štirileten otrok, gospejin sinček. Nakolebal sem ga bil že prej; ali kakor sem mu bral na obrazu, mu še ni bilo dovolj zabave. Gledal je kvišku, kakor bi hotel splezati po vrvi. Sedal je na stol in se oprijemal gugalnice z drobnimi prstki tako trdno, kakor da je noče izpustiti za nobeno ceno. Ko je gospa ugenila otrokove želje, se je obrnila k meni:

— Pomagaj mu gori! Kolebaj ga!

Poziv mi ni bil v zadovoljstvo. Toda vzlic odporu, ki se mi je porodil v duši, nisem hotel nasprotovati niti otroku, niti gospè. Bal sem se šibe, ki se je po takih prilikah navadno vselej srečala z mojim hrbtom.

Posadil sem otroka na sedež in ga zakolebal.

Drobne ročice so se oprijele vrvi in smeje se, je otrok užival ugodje, do katerega mu je pomogla mati. Mene je to srdilo. Gospa je še vedno

zavijala pletivo; oprezoval sem, če si ne daje opravka nalašč zavoljo daljše otrokove zabave; ko pa sem strmel v njeno počasno opravilo, me je opomnila:

— Le še, le še!

Sinčka so materine besede še bolj podžigale in kmalu je oblastno zakričal:

— Še hočem, še, še!

Čutil sem se primoranega krasti zabavo sebi, da je bo deležno bitje, ki se je še ni nasitilo vse ure dolgega popoldneva. Napol razsrjen, napol pripravljen ugoditi gospejinemu povelju sem se pognal na gugalnico.

— Tišči se! — sem velel otroku.

In sem kolebal njega, ki mu zabave še ni bilo dovolj. Stal sem na poganjajoči se gugalnici nasproti otroku z obrazom tako, da sem zadeval z glavo ob šumeče veje. To me je bolj in bolj zamamljalo, dokler me ni omamilo popolnoma. Čutil sem samo še sunke naprej in nazaj in bilo mi je kakor da plavam po zraku. Naenkrat pa sem pogledal navzdol in sem uzrl gospo, ki se je z obema rokama držala za glavo:

— Moj Bog! Moj Bog!

Opazil sem, kako je z roko hotela ustaviti vrv; zbala se je za življenje svojega edinca. Ali njena neopreznost, s katero je hotela rešiti svojega ljubljence iz negotovosti, je otroka tako zmedla, da je izpustil vrv. Še en koleb, in edinec je ležal na tleh.

— Nesrečnež! — je gospa kričala name.

Ustavljal sem gugalnico.

— Ali veš, kaj si storil?

Motal sem se izmed vrvi.

— Otroka si mi ubil!

Stopil sem na tla.

— Poglej rano!

Otrok je šele na te besede zajokal kakor bi si hotel raztrgati grlo. A jaz sem se v naglici domislil, da me iz mučnega položaja še najprej reši beg; in sem začel teči.

Gospa za menoj.

Menil sem, da me gospa hoče kaznovati; ali te prilike ji nisem hotel ponuditi in bežal sem urno, kot bi me podila burja.

— Ustavi se, ustavi!

Glas se je izgubljal za mojim hrbtom.

— Počakaj, pomagaj!

Ko sem preskočil zid na dvorišče, me je prosil glas:

— Zmoči vsaj ruto!

Roka je molela za menoj nekaj belega; jaz pa sem mislil, da mi preti skrčena pest, in vzradoščen, da me ne more doseči, sem ji ušel.

— Nesrečnež! —

Dosegel sem rumeni dom, sopihal po stopnicah preplašen, prestrašen in celo brez misli na posledice, ki bodo sledile dejanju. Ena sama misel me je gnala naprej: ubežati; in jaz sem ji sledil. Pozabil sem na klicanje uboge matere i ni mi bilo mari, kaj se je zgodilo z otrokom. Jok me ni dosegel več; ko sem stal pred hišnimi vrati sem se oddahnil, kakor bi utekei smrti.

Še isti večer se je vršila obravnava mojega dejanja. Nič ni pomagalo iskreno zatrjevanje, da je nezgodo zakrivila otrokova mati. Oče me je postavil pred strogi sodniški obraz, vzel iznad omare v kotu šibo in začelo se je kruto pretepanje, ki ni končalo zlepa in kmalu.

Gugalnice nisem poslej hotel pogledati nikoli več.

VLADIMIR LEVSTIK:

O godčevem Janku, lesenem konju in ukleti kraljici.

Deček se ni mogel premagati; stopil je k zlati postelji in poljubil kraljico na usta. Še tisti mah je odprla oči in rožne sponke so jo izpustile. Vstala je in pritisnila Janka na svoje prsi.

«Kdo si, ki me budiš?» je vprašala z glasom, milejšim od najlepše godbe tega sveta. In deček je odgovoril: «Godčev Janko sem iz Sive ulice. Smem li ostati na tvojem dvoru, prečudna gospa?»

Kraljica se je otožno nasmehnila. «Smeš», je rekla; «paže mi boš, vse dokler ne mine moje kraljevanje. A znaj, da se moram o prvem svitu zarje spet pogrezniti v stoletni sen, tebe pa odnese brzokrili šarec nazaj v zemeljsko domačijo.» Tako govoreč je utrgala vejico zlatega lovorja, ki je rasel ob zglavju postelje; dvignila jo je kakor žezlo in zaklicala: «Kraljujem! Vstanite, dame in vitezi Poezije!»

Jedva je izrekla besedo, že se je začulo z vseh strani življenje in brzenje. Zazvenela je rajska godba nešteti harp in plunk in krilate vile so priletele in odprle vrata na obeh straneh dvorane. Kraljica je iztegnila lovorjevo žezlo in v dvorano se je usula nepregledna množica mož in žen,

mladeničev in zornih devojk, odetih v slavnostna oblačila; obličja vseh so bila polna blaženstva in vzvišene lepote.

«Evo», je rekla kraljica dečku, «glej moje viteze in dvorjanke! Ti, ki prihajajo z desne, so nesmrtni pevci in pevke minulih dob, oni pa, ki se bližajo z leve, so njihovi stvori. Bajni čini teh junakov, lepota, dobrota in krepost teh žená in devojk žive v delih mojih pesnikov večno življenje; zato sem jim dala dušo in obraz in kadarkoli se prebudim iz sna, vstanejo tudi oni in so deležni mojega veličanstva.»

«Živela naša gospa!» je zaklicala množica v tisočernem zboru. «Vladaj nam, Poezija, najlepša vseh kraljic!»

Gospa Poezija pa je dala znamenje in je krenila z Jankom in vsem svojim dvorom v pirno dvorano. Tu se je začela pojedina in ples in radovanje, da si deček ni mogel misliti lepšega in veselejšega. Kraljica je sedela na prestolu od zlata in dragega kamenja, Janko pa je bil njen paže. Klečal je ob njenem znožju, gledal jo iz obličja v obličje in ona ga je gostila z rajskimi jedmi in ga napajala s sladkim nektarjem iz svoje lastne demantne kupe. Nebeška godba se je razlegala med belimi stebreniki in vsa nešteta množica vitezov in dvorjank je krožila okoli kraljice in njenega pažeta v čarobnem plesu. Gospa Poezija jih je smehljaje gledala s svojega prestola in njena roka se je milo poigravala z dečkovimi lasmi. O, kako žal je bilo Janku, ko je pomislil, da bo trajala vsa ta blaženost samo do jutranje zore! Minute so bežale čedalje hitreje, da nihče ni vedel kako. In že je priletela h kraljici ljubka vila, rekoč:

«Ure minevajo, o gospa. Kmalu bo čas, da zaspíš stoletno spanje!»

Kraljica je otožno pogledala Janka in iztegnila lovorjevo žezlo; bajni ples je prestal še tisti mah, godba je utihnila in pesmi so zamrle. «Ura spanja se bliža,» je izpregovorila gospa Poezija s svojim sladkim glasom, «in naš prebuditelj se mora vrniti v zemeljsko domačijo. Kako ga poplačamo za to noč življenja in veselja?»

«Kakor zadnjega!» so zaklicale vile, vitezi in dvorjanke. «Kakor tistega, ki nas je zbudil pred sto leti!»

«Dobro,» je velela kraljica Poezija. «Prinesite mu ogenj čudotvorni in zrna preroška.»

In že je stal pred dečkom trinožnik z bronastim kotličem, polnim žarečega oglja, in je priletela k njemu vila z zlato skledico, v kateri so bila tri zrnca kadila. «Evo,» je rekla gospa Poezija; «dano ti je, da smeš trikrat odgrniti zastor, ki skriva bodočnost človeškim očem. Misli si vsakikrat vprašanje in vrzi zrnca kadila v žerjavico; dim ti pokaže odgovor. In trikrat se ti ukloni zakon, ki pravi, da so človeške želje jalove: troje, kar poželiš, se izpolni. Toda pazi in želi si sreče, zakaj prilika se ne vrne nikoli več!»

Ves vesel je segel deček v kristalno skledico in vzel iz nje prvo zrnce kadila; tiščal je zrnce v roki in je ugibal, kaj naj vpraša in česa naj si želi.

«Rad bi videl, kaj je usojeno malemu princu, ki deli dečkom tako lepe igrače!» je vzkliknil zdajci in vržel zrnce v žerjavico.

Iz žerjavice je planil dim in v dimu se je pokazalo živo kakor v resnici:

Mali princ se uči vojevanja in državniške modrosti; čedalje večji je, čedalje umnejši in močnejši... Glej, že je postal mlad junak in odhaja na vojno; vrača se zmagovalec na čelu slavne armade... Zastave vihrajo, vsa dežela vriska in se raduje: mladi princ se ženit z zorno kraljično iz sosednje države. Stari kralj mu preda krono in žezlo; mali princ je postal vladar... Noč in dan premišljuje, kako bi osrečil svoje podanike. Toda množic se polasča nezadovoljstvo; podpihovalci hodijo med njimi in hujskajo zoper dobrega kralja... Ves v skrbeh sedi mladi vladar zvečer na svoji postelji in ne more zaspati. Joj, dobri kralj ne vidi morilcev, ki se plazijo iz temnega kota! Že dvigajo ostru bodala; gorje ti, ubogi kralj!...»

«Ne!» je vzkliknil Janko ves prestrašen, «ne smejo ga umoriti! Dolgo naj živi in kraljuje deželi v blagor, sovražom v strah! Živel moj mali princ, ki deli dečkom igrače!»

Kraljica se je nasmehnila in je pobesila lovorjevo žezlo. Še tisti mah je nevarnost minila. Morilci so se zdrznili, začuli so glasove, oborožene roke so jim omahnile... Glej, vrata se odpirajo; v spalnico mladega kralja plane straža in poseka hudobneže do zadnjega moža... In mladi kralj vlada srečno s svojo prelepo kraljico...

Dim je skopnel in slika je izginila. «Še dve vprašanji, Janko, in še dve želji!» je rekla gospa Poezija. «Premisli dobro in glej na svojo srečo!»

A Janko je že koprnel od nove radovednosti. «Rad bi videl, kakšna bo usoda kupčevega Branka, ki je dobil mojo lepo železnico!» je dejal in vržel drugo zrnce kadila v ogenj.

Iz ognja je planil dim in v dimu se je pokazala usoda malopridnega Branka:

Branko se kremži, razbil je železnico. Bogati oče mu kupi drugo; tudi tej se zgodi enako. Branko kvari igrače, trga šolske knjige, ne uči se nalog in odgovarja slabo, da se Bog usmili... Čim bolj dorašča, tem manj ga je prida. Zapravljivec je, kvartopirec, pijanec in razgrajač... Kupec umre od žalosti; Branko podeduje trgovino in se izpremeni kakor bi trenil. Prej razsipnež, postane zdaj lakomnik in grabi denar na kupe; zvrhane skrinje ga ima, na korce meri svetle zlatnike in vendar še ni zadovoljen. Janko ga vidi, kako popravlja tehtnico, pili uteži in goljufa siromake za zrnce soli. Ljudje mu žugajo, a Branko se smeje... Med siromaki vre maščevalnost; trume gladnih se vzdignejo zoper izkoriščevalce. Valé se po

mestu in razbijajo, požigajo in grabijo, karkoli jim pade v pesti. Brankova hiša je razdejana in opljenjena, njega pa so privlekli na ulico in ga hočejo obesiti kar pred vrati; glej, že mu devljejo zanko okrog vratu, da bi ga potegnili na svetilnik...

«Joj!» je zaklical usmiljeni Janko, «ne dam ga obesiti! Da ni bilo Branka, ne bi imel šarca Pegaza; nikoli ne bi videl prelepe gospe Poezije. Prizanesite mu!»

Kraljica se je nasmehnila in pobesila lovorjevo žezlo. Še tisti mah se je vse obrnilo. Glej, že hite na pomoč vojniki, množica se je prestrašila in beži. Branko se izmuzne, a vojniki sekajo in streljajo siromake; vsa ulica je polna mrtvih... Branko si popravi hišo in slepari še huje ko prej...

Dim je skopnel in slika je izginila. «Še eno vprašanje ti ostane, Janko,» je rekla vladarica; «Še ena, poslednja želja ti je dovoljena. Bodi pameten in misli nase!»

Janko je res pomislil nase. «Rad bi videl, kaj bo z menoj!» je zaklical in vrgel poslednje zrnce v žerjavico. Iz žerjavice je planil dim in v dimu se je pokazala usoda godčevega Janka:

Janko je priden in ukaželjen; glas o njegovi marljivosti gre od ust do ust. Dobri mali princ zve o njem in mu da denarja, da more na visoko šolo... Janko postane velik gospod. Njegova suknja je vezena z zlatom in srebrom; v kočiji se vozi in kjer se pokaže, ga vsi pozdravljajo in se mu klanjajo do črne zemlje. «Minister Janko!» šepčejo med seboj...

«Nak!» se je zdrznil Janko, «minister pa že ne maram biti; moj očka pravi, da so ministri največkrat bedaki in telebani... Rajši naj postanem velik pesnik, da bom živel enkrat na dvoru gospe Poezije!»

Kraljica se je milo in otožno nasmehnila; trenila je z lovorjevima žezlom in Jankova usoda se je izpremenila še tisti mah:

Janko ni minister, ne vozi se v kočiji in ne nosi pozlačene suknje; pesnik je. V širokem klobuku in vihrajočem plašču se izprehaja po zelenem gozdu in zamišljeno gleda v zrak. Ves ogoljen in zanemarjen tava po mestnih ulicah tja v en dan in ne vidi ljudi, ki se mu posmehujejo in brijejo norce za njegovim hrbtom... Nihče ga ne spoštuje; le zala deklica se zdajci ustavi pred njim in mu ponudi rdečo rožo. A Janko jo pogleda, kakor bi pal z neba, in ne ve, kaj mu hoče. Deklica zaplaka in gre svojo pot, Janko pa tava dalje in zavije v krčmo. V kotu sedi, rujno vince pije in žalosten je da nikoli teča... Nato vstane in gre domov in gladuje v podstrešni sobici; gladuje in sanja in zlađa pesmi o zali deklici z rdečo rožo...

Dim je skopnel in slika je izginila.

«Tvoja želja je uslišana,» je rekla kraljica z nežnim glasom. «Zlato in srebro in vsakatera zemeljska čast in oblast ti je bila na izbiri; toda rojen si pod mojo zvezdo in tvoje srce je dobro, lehkomiselnost srce, ki mu ni mar

koristi. Pesnik si hotel biti — pesnik boš. V bedi ti bodo tekli dnevi življenja in dosegel ne boš ne bogastva ne hvaležnosti ne posvetnih časti, zakaj pesnike spoštuje človeštvo šele po njihovi smrti. A ti boš zaupal v uro, ko sedeš iznova na srebrokrilega Pegaza, da te ponese med moje viteze, s katerimi boš bival pri meni na veke. Idi, Janko, idi, paže kraljice Poezije. V zvesti ljubezni do nje si zasluži viteško čast in v pečat zvestobe sprejmi njen poljub!»

Tako govoreč ga je vzdignila k sebi in ga poljubila: na oči, da bi ostale slepe za minljivi blesk sveta; na usta, da bi pozabila govor nizke vsakdanjosti; in na srce, da bi jo ljubilo še v svojem trepetu. Nato ga je prijela za roko in ga odvela na marmorno dvorišče, kjer je stal šari Pegaz in nestrpnno utripal s srebrnimi krili. Vsi vitezi in dvorjani, vse vile in krasne devojke so se zgrnile okoli njega in ko je skočil na šarca, je zaorilo z vseh strani: »Zdravstvuj nam, pesnik Janko!»

A že je Pegaz razprostrl peroti. In baš ko se je vzdignil v zrak, je zahrumela strašna burja; godčev Janko se je moral prijeti za šarčevo grivo, da ga ni vrglo v globočino. Ozrl se je in pogledal nazaj: belih dvorov kraljice Poezije ni bilo nikjer! Na njihovem mestu je spet štrlela črna razvalina in trnje jo je preraščalo kakor prej in vrhu zidovja je ždela gnusna pošast, čarovnica Literatura...

»Beži, črna čarovnica!

Vladaj, jasna Poezija!»

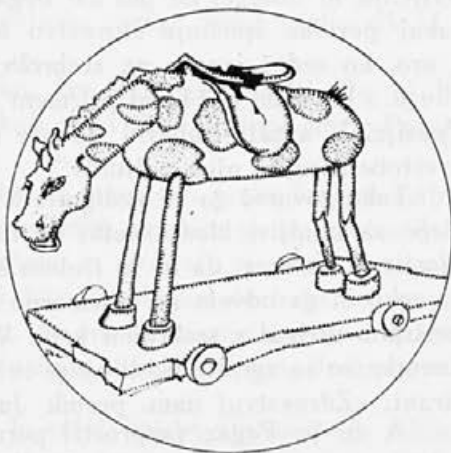
je zaklical Janko, da bi jo pregnal; a rešilni rek zdaj ni več pomagal, zakaj kresna noč je bila pri kraju in na iztoku se je svital beli dan...

Šarec Pegaz je drevil kakor vihra čez hribe in doline, čez reke in morske globine; ko se je deček osvestil, je ležal v svoji posteljici in v sobo je sijalo jutranje solnce. Oče je sedel na stolu in ubiral gosli, šarec je stal za omaro in je bil spet ogoljen lesen konjič in palček Oberon je žalostno gledal nanj, kakor pač gledajo porcelanasti palčki, ako jim odbiješ nos. Pegaz in Oberon, oba sta se držala na moč leseno in porcelanasto in nič se jima ni poznalo, da sta bila snoči tako zgovorna.

Janko je povedal očetu svojo zgodbo; a godec se je od srca zasmeljal in je rekel sinku, da se mu je sanjalo. In spet sta jela živeti po starem: godla sta in pela, pila in jela, dokler je bilo kaj drobiža iz kupčevega zlatnika, in ko je denar pošel, sta prigodla drugega pri dobrih ljudeh.

Gospe Poezije pa Janko ni pozabil in kar mu je obljubila, se je zgodilo do pičice. Janko je postal velik pesnik, tako velik, da ga imajo vsi bedaki za norca, kar je zmerom dobro znamenje. Očeta je davno pokopal; sam hodi po svetu v širokem klobuku in vihrajočem plašču in gleda zamišljeno v zrak. Tudi zala deklica je že prišla mimo njega in mu je ponudila prečudno rožo, toda Janko jo je pogledal, kakor bi pal z neba, in ni vedel, kaj mu hoče. Deklica je zaplakala, Janko je pobežnil v krčmo; v kotu je

sedel, rujno vino je pil in je bil žalosten, da se Bog usmili. In zdaj gladuje v podstrešni izbici in zлага pesmi o zali deklici z rdečo rožo. Nič dobrega nima na svetu, a vendar ne toži, saj ve, da bo trajalo gorje samo do ure njegove smrti: tedaj zajaše svojega šarca in šarec Pegaz razpne srebrna krila in ga odnese v beli dvor kraljice Poezije, da ji pogleda v milo obličje in ostane pri nji na vekomaj. Zato pa čuva starega konjička in ga ne da nobenemu dečku, pa naj še toliko moledujejo zanj. Ako ne verjamete, lahko poizkusite; videli boste, kako vas napodi!

Marko Pohlin (1735-1801).

V dobi katoliškega preporoda, ki je sledila protestanski, je zastalo skoro da vse kulturno življenje na Slovenskem. Šele proti koncu 18. stoletja se je pričelo po naših deželah novo življenje. Z ustanovitvijo kmetijskih družb in ljudske šole, ki je temelj ljudske izobrazbe, se je pokazala potreba slovenskih šolskih knjig, ki jih do takrat ni bilo. Tega dela so se lotili v tej dobi redovniki.

In prvi med njimi je bil Marko Pohlin. Rodil se je v Ljubljani l. 1735. Po dovršenih študijah v samostanu Mariabrunn pri Dunaju, je živel po večini na Dunaju kot učitelj bogoslovja.

Napisal je «Kranjsko gramatiko», t. j. slovnico slovenskega jezika v nemškem jeziku; računsko knjižico («Bukevze sa rajtengo»); več poučnih in veliko število nabožnih knjig.

Marko Pohlin je bil najplodovitejši pisatelj svojega časa. Dasi je njegova slovenščina pogrešna in slaba, vendar so njegovi spisi zelo vplivali na druge pisatelje, ki so živeli v isti dobi.

Z R N C A

Materinska ljubezen v živalstvu.

V živalstvu srečamo toliko čiste materinske ljubezni, toliko nežnosti, ki jo izkazujejo starejše živali do svojih mladičev, da se čudom odpira nov svet našim opazujočim očem.

Skoroda sleherna mati v živalstvu hrani in neguje svojega mladiča toliko časa, dokler si ne zna sam iskati hrane in dokler se sam ne zna obvarovati nevarnosti.

Tudi tiste živali, ki ležejo jajca, kažejo veliko skrb do svojih mladičev. A skrb do izleglih jajčk ni nič manjša. Pajek n. pr. zavije svoja jajčka v vrečico, ki jo obesi na kak list, katerega toliko časa opleta s svojimi mrežicami, da se zvije in skriva dragoceni zaklad. Imamo pa tudi nekatere vrste pajkov, ki jim to ne zadostuje: skrijejo se pod drug list v bližini in potrpežljivo čakajo, da se jim izvale mladiči. Celu ribe kažejo velik razum, ko ležejo jajca. Nekatere vrste rib jih zakopljejo v blato morske globine, si zapomnijo kraj, na katerega se vračajo od časa do časa, da vidijo, če se ni zgodila zarodu kaka nesreča. Mnogokrat odgrebejo blato ter ga zopet zagrebejo nad jajčki, če vidijo, da je vse v redu.

Mnogo živali gnezdí. Gnezdo jim služi tudi za varstvo mladičev.

Živali bi žrtvovale za svoje mladiče vse, tudi življenje. Naši gozdovi nam nudijo mnogo primerov za to. S kakšno nežnostjo neguje veverica svoje gnezdnike! Pri najmanjšem nenavadnem šumu zgrabi svojega otroka z zobmi in ga odnese na bližnje drevo, odkoder kuka na svoje gnezdo, dokler ne mine nevarnost. Mnogokrat se celo preseli z mladičem v varnejše kraje.

Ko gre za življenje mladičev, se poslužujejo živali tudi zvijač. Noj in tudi nekateri drugi afrikanski ptiči se vržejo

na tla, kakor da so težko ranjeni, ako ne morejo ubežati lovcu s svojimi mladiči. Lovec se jim bliža, veseleč se lahkega plena in pusti mladiče, da zbeže na varno. Ko pa hoče zgrabiti plen, skoči noj na noge in zbeži za mladiči.

Nepopisna je žalost mater v živalstvu, ako izgube svojega otroka. Neki prirodoslovec pripoveduje, da je neki kravi poginilo tele. Njena žalost je bila tako velika, da ni hotela več jesti, ampak je samo mukala. Hlapci so morali napolniti teletovo kožo s senom in postaviti nagačenega telička v njeno bližino. Šele tedaj je žalostna mati umolknila in začela spet jesti.

A živali kažejo ljubezen tudi do tujih mladičev, celo iz sovražnikovega rodu. Nekje so poizkusili vzgojiti mlade mačke skupno z mlado miško. Med njimi se je razvilo tesno prijateljstvo. In še pozneje, ko so mačke in miška dorasle, je prihajala miška iz svoje luknjice na obisk k mačkam — nobera ji ni storila nič zalega. To je trajalo toliko časa, dokler ni miška prišla v kremplje tuje mačke.

Živali skrbé tudi za vzgojo svojih otrok. To vidimo najbolje pri opicah. Opica se igra s svojim mladičem, ga uči, neguje, a tudi tepe, če ne uboga. Ako pa mati pogine, vzamejo druge opice mladiča v svojo oskrbo.

Muhasti umetniki.

Knjige, ki govore o umetnikih šestnajstega in sedemnajstega stoletja, poročajo o vseh mogočih posebnostih raznih umetnikov-slikarjev. — Slikar A. Gelder se ni posluževal nikoli čopiča, ampak prstov, ko je prenašal barve na platno; Nicola Cassana se je vrgel na tla in vpil in razgrajal, kakor norec, če se mu kaka slika ni posrečila; neki drugi italijanski umetnik je barval sen-

čne ploskve z desnico a svetlobne z levice. A najbolj čuden je pač bil slikar Baglione, ki je sredi dela zapustil svojo delavnico (atelier) v Parmi, odpotoval s kapico na glavi in copatah na nogah v Rim, da si prerise tam nek steber, ki ga je potreboval za svojo sliko.

Pogreb mravelj.

Da imajo mravlje najboljše urejeno gospodarstvo, je znano. Da kaznujejo zločince in jih tudi usmrtilijo, to tudi vemo. Pa povejmo še kaj o pogrebi. V zapiskih Linné-jeve družbe v Londonu beremo poročilo o takem pogrebu. Poslala ga je dama Hatton iz Sydneya v Avstraliji, videla je pogreb na lastne oči. Slišala je nekega dne vpitje, vpil je njen štiri leta star sin. Njegovo telo je bilo vse objedeno od rdečih mravelj, na katerih gnezdo se je bil vsedel, ne da bi vedel zanj. Z njeno in njene dekle pomočjo so mravlje odstranili, kakih dvajset je bilo mrtvih na tleh. Ko pride gospa pol ure pozneje zopet tja, vidi, da so mrtveci obdani od velikega števila živih. Videla je, da se bo nekaj zgodilo in radovedno je čakala, kaj bo. Štiri ali pet se jih je odstranilo od drugih in šle so na grič, na katerem je bilo veliko mravljičje gnezdo. Gredo notri in pridejo čez pet minut zopet ven, sledijo jim druge. Vstopijo se v vrsto in letijo tja, kjer so ležali mrtveci. Dve mravlji gresta naprej in dvigneta truplo mrtve tovarišice, sledita dve drugi brez bremena, potem spet dve z mrtvo mravljo in tako naprej. Sprevod šteje nazadnje 40 parov. Procesija gre počasi naprej, zadaj pa kakih dvesto mravelj, neredna četa. Od časa do časa sta se nosača znebila bremen in prevzela sta ga onadva, ki sta korakala zadaj. Tako so prišli, menjaje se, do nekega peska blizu morja. Spremostvo je sedaj začelo kopati jame, v vsako so položili mrtvo mravljo. Potem so pa kopali dalje, dokler niso bili vsi grobovi zasuti. Čeprav je morebiti to slučaj, kjer so na prav svečan način pokopali junaške braniteljice gnezda, vendar vemo, da imajo mravlje posebno pokopališča za svoje mrtvece. Opazovali so to zlasti Angleži Cook,

Lubbock in Farren White. Posebno opazovanja Farrena Whita so merodajna. Bil je duhovnik in se je za pogrebne obrede prav res zanimal. Nekoč je strel del gnezda navadne poljske mravlje v veliko stekleno posodo; delavci so seveda takoj začeli graditi nove hodnike iz izbe. Ker so se pa najbrž preveč trudili, jih je več obležalo mrtvih na tleh; spravili so jih na vrh gnezda in tam na tla, kakor kake ponesrečence. Tam so obležali, ker jih je bilo nemogoče spraviti po gladkih steklenih stenah jetnišnice ven na prosto. Da bi jih pri delu okrepčal in ker je mislil, da so mravlje lačne, je postavil Farrent tri majhna, z medom napolnjena koritca iz papirja na površino gnezda. A niso planile na med, kakor to naredijo običajno, temveč porabile so korita za pokopališča in nosile so mrličje notri. Po treh dneh je bilo v enem koritu 140 mrtvih, v drugih dveh pa po 180. Tako so delale tudi v vsako drugo posodo. Če je bilo mogoče, so splezale z mrličem tudi po gladki steni navzgor, samo da bi se ga iznebile. Skoro gotovo poznajo mravlje prav dobro pogubni vpliv gnijočih mrličev na zdravje drugih. Pač pa je, kakor pravi Farren, skrb za žive vendarle večja kakor strah pred mrtvimi. Nekega dne vidi delavko, ki je nesla mrtvo mravljo iz gnezda, da jo pokoplje. Položi breme na tla, da se za trenutek odpočije. Pogleda naokoli in vidi bubo, ležečo na tleh, ki si seveda ni znala pomagati naprej; najbrže so jo slučajno tam pozabili. Opazujoča mravlja takoj popusti mrliča in nese bubo kar mogoče hitro v gnezdo nazaj. Mrtvi naj le počaka, živj ima prednost, tako si najbrže mislijo tudi mravlje.

«Ptički se ženijo».

V Beli Krajini je navada, da se otroci, ko začne brstje spomladi poganjati in se narava obleče v zeleno svatovsko obleko, okinčajo s cvetjem, oblečejo praznje in gredo od hiše do hiše nabirat darove. Ko so nabrali dovolj jajec, masla in kruha, napravijo «poroko»: Izberejo si ženina in nevesto, ju najlepše okinčajo ter se goste z nabranimi darili. Ta prizor nam kaže naslovna stran «Novega roda».

KOTIČEK MALIH

Pozdrav novim zvonovom.

Zvonovi so tu, zvonovi so prišli! Leta in leta pričakovana vest se je kakor blisk raznesla po vasi. Hitro opravim, kar sem imela dela, potem se pa vsa radostna podam naravnost pred hišo «Hranilnice in posojilnice». Mislim, da ga ni bilo človeka, ki bi si ne želel po tolikem času zopet slišati mili glas zvonov. To se je videlo na dan, ko so jih blagoslavljali. Ogromna množica ljudi je pričakovala nadškofa iz Gorice. Ob treh se je pričela svečanost, kakršne še nisem videla v svojem življenju, vršila se je ob najlepšem vremenu. Zvonovi in vozovi, vse je bilo okrašeno s krasnimi vencami in cvetjem. Saj so nam vrnili zopet zvonove, a žalibog ne več tistih, katerih so nas oropali v vojnem času.

Kruta vojna nam je zapisala neizbrisni spomin v naša srca. Kako puščino in žalostno je bilo, ko nam niso več peli naši mili zvonovi. Nič več veselja ni bilo ob velikih praznikih, nič več se ni slišalo tistega veselega bingljanja ob sobotah zvečer. Vse je bilo tiho, izumrlo. Kakor mora je ležalo nad človeštvom. Samo grmenje topov in padajočih granat, ki so vsakomur pele smrtno pesem, se je čulo. Prilegala se je popevka: «Prej ljudje, zdaj volkovi». Skrivnostno, komaj slišno, nekam božajoče se dotika glas zvona človeškega srca. Moramo, četudi proti volji, pohiteti kamor nas vabi.

Zatorej bodite nam tisočkrat pozdravljeni mili zvonovi, ko ste po dolgih sedmih letih zopet prišli v naš Rihemberk.

Solnce je za goro šlo,
ptički so pospali,
mesec blede sije,
zvonovi so pa vstali.
Kedo bi pač ne bil vesel,
poslušati jih spet,

saj slišali jih nismo
že dolgih sedem let.

Kodrič Pavla,
Rihemberk - Britof.

Sosedova koza.

Sosedova koza je imela mladega kozlička. Lep je bil, ravno tak kakor njegova mati koza. Pa kako ga je rada imela! Nič ni mogla biti brez njega. Ko je bil star štiri tedne, so ga prodali. Tako je žalovala za njim, da kar jesti ni mogla.

Vsak dan jo gonijo na pašo; zjutraj ji pa dajo jesti suhega sena. Kadar je sita, ima tako debel trebuh, da komaj teče. Mleka pa ima precej. Vsak dan ga namolze gospodinja tri litre. Pa saj ni čudno, ker ima tako veliko vime in podolgasto kakor žakelec. Koza je zelo koristna žival.

Lapajne Marija,
učenka IV. razr. v Idriji.

Moje kure «Brsklje» smrt.

Imela sem neko kuro, «Brskljo» po imenu. Vedno je hodila za mano. Kjer sem bila jaz, tam tudi ona. To slabo lastnost pa je imela, in sicer da je hodila v nek prostor ven iz dvorišča. Opazila pa jo je zvitorepka lisica. Nekoč dne sem šla ravno s polja domov. Joj, kako sem se pa prestrašila, ko vidim to lisičjo zver z mojo ljubljeno «Brskljo» v gobcu. Na ves glas kričim za njo, da bi ne bilo prepozno: «O ti nesrečna mrha ti, kaj si storila». Ko me je zagledala, jo je izpustila in pobrala pete proti gozdu. Vsa prestrašena sem tekla pogledat, kaj je s to ubogo živalico. In glej: našla sem jo vso razmesarjeno v mlaki krvi. Kaj sem ji sedaj hotela, ko ni bilo več pomoči. Mislite si, kako je to mene potrlo. — Drugega dne je bil velik pogreb. Jaz sem pa tako jokala pri

pogrebu svoje zveste živalice, da me niso mogli potolažiti.

Zvonovi so zazvonili, pevci so zapeli pretresljivo žalostinko moji dragi Brsklji Tako-le:

Kura Brsklja tu počiva,
kura Brsklja ljubeznjiva,
Slavnoznaná rodovina
grbenjaka petelina,
tako lepe ino vitke
druge ni imela pitke.
Toda prišla je lisica,
zvitorepka roparica.
Kavsnila po Brsklji, ham,
silno žal po nji je nam.

Tako je končala svoje mlado življenje moja zvesta živalica in pravljica o nji.

Hočevar Ljudmila,
učenka nad. teč. v Štanjelu.

Dnevnik z dne 1. aprila 1922.

Bil je prvi dan aprila. Otroci smo se zbrali v šoli že pred osmo. Pogovarjali smo se o tem in onem, zlasti pa o prvem aprilu. Zdaj pa zdaj je kateri tega ali onega naosnil, bodisi da mu je šel kaj iskat ali pa da je šel kako reč gledat, katere ni bilo.

Premišljevali smo tudi, kako bomo naoslili gospoda učitelja, ker takrat naoslimo vsakega, naj bo Peter ali Pavel, samo da je prijazen. Če bi bil g. učitelj strog in neprijazen, bi se ga gotovo ne bili upali; a ker se rad malo pošali z nami, posebno kadar se dobro učimo, nam to ni delalo nobenih skrbi.

Točno ob osmi uri je prišel g. učitelj v šolo. Ko smo odmolili, smo začeli računati. Čez kake pol ure je potrkal eden izmed dečkov prav močno po klopi. Deklice smo se pa oglasile: «Gospod učitelj, nekdo je potrkal». Gospod učitelj se je nasmejál, nato pa je šel odpret vrata, da bi videl, kdo je. Ker ni bilo nikočar, smo se začeli naglas smejati, on pa je rekel: «Pa ste me le naoslili, mislil sem, da me ne boste». — Ker je bil zelo dobre volje, smo ga prosili, da bi ostali ob deseti uri v šoli in bi čitali

kako lepo povest, namesto da bi šli na dvorišče. Uslišal nam je prošnjo in nam je dal lepo knjigo, iz katere sem čitala jaz povest o «Mešetarjevih nogah in teletu», ki se je glasila nekako tako-le:

Bil je hud mráz. Vsi potoki so bili z ledom pokriti. Na drevesih so bile veje vse obrobljene z ivjem, po tleh pa je ležal sneg. Kdor je bil na cesti, je imel vse zamrznjene brke in pobeljeno brado. Pod nogami je škripalo, kakor bi po žeblih hodil. V tem hudem mrazu je šel neki mešetar iz sejma prav vinjen domov. Kolovratil je semtertja po cesti, kakor da bi bila vsa cesta njegova. Alj vino ima svojo moč. Šel je še nekaj časa po cesti, nato pa se je vlegel v sneg in zaspal, zaspal za večno.

Kmalu pa pride po isti cesti raztrgan berač in vidi mešetarja v snegu ležati. Pokliče ga, a ker se ne gane, misli iti. Kar naenkrat pa se nečesa domisli in stopi nazaj, ter vleče mešetarju obleko z života. Nato mu hoče sezuti tudi čevlje, a ker jih ne more, vzame nož in mu odreže obe nogi pod kolonom, jih dene v malho in gre. Prišedši v malo vas, stopi v nizko kočó in prosi prenočišča. Gospodar mu odgovori: «Žal mi je, da vas ne morem sprejeti, ker imam malo prostora. Dam vam pa jedi in drv, da boste lahko zakuril pred hišo». To rekši ukaže dekli prinesiti drva in ostanek od večerje. Berač se zahvali in gre kurit pred hišo. Ko so šli vsi spat, je vzel mešetarjeve noge in jih postavil k ognju. Kmalu so se čevlji odtajali in berač jih je z lahkoto potegnil raz nože. Nato jih je obul, nože pa je nesel v hlev, postavil jih je k teletu in šel. Ko je drugo jutro prišla gospodinja v hlev, se je zelo prestrašila, ko je zagledala človeške noge pri teletu. Hitro je tekla v hišo in je kričala: «Oh, naše tele je berača snedlo. Samo noge je še pustilo».

Albreht Katarina,

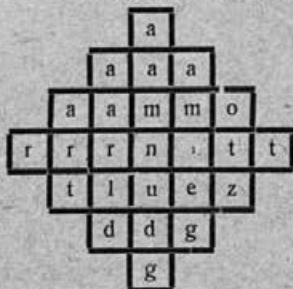
uč. 5. razr., 2. odd. lj. šole v Cerknem.

Z A K R A T E K Č A S.

Demant.

(Sestavila Makor Karmela učen. VI. r. pri Sv. Jakobu.)

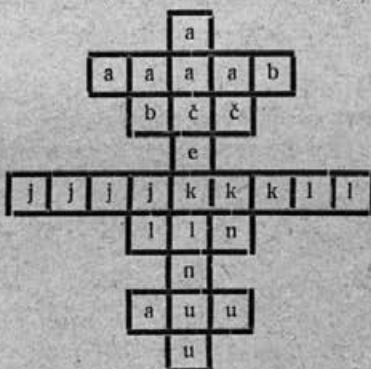

1. Soglasnik.
2. Strupena žival.
3. Kar imajo po vseh državah
4. Gora.
5. Rudnina.
6. Priprava za miriti čas.
7. Soglasnik.

Od zgoraj navzdol in od leve na desno čitaš goro v Julijski Benečiji.

Križni stolp.

(Sestavil Zdenko Mrmolja, 5. š. l. v Dobravljah.)

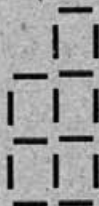

- soglasnik
- predmet
- ptič
- soglasnik
- mesto
- zaimek
- samoglasnik
- krstno ime
- samoglasnik.

Po sredi od zgoraj navzdol jugoslovensko mesto.

Geometrijski uganki.

(Priobčila Kočever Štefanka iz Idrije.)

1. Sestavi pet kvadratov s pomočjo žveplenk; katere tri žveplenke moraš odstraniti, da ti ostanejo trije kvadrati, a nobena žveplenka odveč?

2. Sestavi trikotnik iz treh žveplenk. Kam dodaš še tri žveplenke, da dobiš 4 slične trikotnike?

Računska uganka.

(Priobčila Kontelj Lea)

V hudi zimi gre Minka iz šole. Sreča jo tovarišica Lina, ki ni bila tega dne v šoli radi slabega obuvala. «Koliko vas je bilo danes v šoli?» vpraša Minko, Minka se zasuče na levi nogi in reče: «Izračunaj! Če trdim, da nas je bila $\frac{1}{7}$ celega razreda, je 1 premalo; če pravim, da $\frac{1}{5}$, pa 1 preveč.»

■ Koliko je bilo učencev navzočih in koliko otrok je obiskovalo Minkin razred?

■ Kdor reši vse uganke in bo izžreban, dobi primerno nagrado. — Rešitve naj se dopošljejo do 20. junija, ker izide 7. štev. Novega roda 28. junija zaradi sklepa šole.

REŠITEV UGANK V ŠTV. 5 „NOVEGA RODA“.

Mozaik: Rože cveto — ptički pojo — veselo je vse — ker pomlad je že — a vse bo minulo — bo slabo priplulo,

Križ: G, kos, l, laž, koren (Golar, tudi: logar),

Skrivnosti kvadrat: Vsaka peta črka, začeni od črke b (Bodimo složni.)

Računska uganka: Najprej dvojčka — eden se vrne; nato oče — drugi dvojček se vrne, nato zopet dvojčka — prvi se vrne; sedaj mati in končno gre drugi dvojček še po prvega.

Prav so rešili:

Na Opčinah: Šonc Oskar, Guštin Danilo,

V Novakih: Flander Janko in Marica.

V Kobaridu: Štrukelj Zlatica, Uršič Rožica in Mirko, Pignatari Janko.

V Podbrdem: Lapanja Slavko, Valentinčič Adolt in Marija, Kaltnekar Alojzij, Šorli Vladimír in Joško, Zgaga Katarina, Valentinčič Feliksa, Beguš Ivan,

V Mirnu: Bož Petrina, Frančeškin Antonija, Rusjan Kristina, Krajnik Slavica, Marušič Jelica, Klančič Marija, Vuk Gabrijele, Klančič Rožica, Klančič Julko, Berce Aleksander, Kogoj Milan, Tomažič Henrik, Vuk Stanke, Urbančič Danilo.

Pri Sv. Jakobu: Bizjak Josipina, Stančič Zora in Elda; Zlobec Olga in Erma, Ivančič Josipina, Antončič Terezija, Carnelli Gema in Kornelij, Plesničar Marija, Kanalc Danica, Smerdelj Valburga, Mrak Gema, Saksida Marija, Bandel Vida, Slama Antonija, Nepužlan Hinka.

V Sežani: Blokar Slavica, Štolfa Malči, Kontelj Lea, Jogan Lea, Smet Jožica in Zlatica, Pirjevec Lidija.

V Mariboru: Černigoj Milan.

V Nablrežini: Caharija Aliče in Draga.

V Idriji: Krivec Valentina, Skok Zinka, Hvala Zinka, Kočever Štefanka.

V Barkovljah: Simonič Hinko,

V Ajdovščini: Čermelj Ruža.

V Naklem pri Divači: Renčelj Danica.

Na Katinari: Spetič Makso, Benčič Albina.

V Barkovljah; Martelanc Drago.

Na Proseku: Regent Cvetka.

V Pasjaku: Maslo Pavel.

Pri Sv. Luciji: Cvetrežnik Peter.

V Ložicah pri Plaveh: Perfeta Mihael.

V Črnomvrhu pri Idriji: Anton Rejec in Martin, Pivk Vikca.

Deloma prav so rešili:

V Bukovju: Bajec Antonija, učenka III. odd., Frank Marija, Poljšak Ema, Prelaz Ana, Podboj Franciška, Sever Marija, Požar Marija, Srebotnjak Ivana, Sever Terezija, Podboj Anton in Hvala Anton.

Izžrebana je bila:
Renčelj Danica
iz Naklega pri Divači

Prejela je v dar:
Spominsko knjigo.